

De vier functies van het sociaal cultureel werk

De lidverenigingen van het Internationaal Comité organiseren activiteiten met uiteenlopende doelstellingen. Wat ze allemaal gemeen hebben is dat elke activiteit een functie heeft in het sociaal cultureel werk. In onderstaande tekst vind je meer uitleg over deze functies. Heb je nog vragen aarzel niet om uitleg te vragen aan je educatieve medewerker.

Een korte omschrijving van de vier functies:

Gemeenschapsvormende functie

Wat is het resultaat voor de deelnemer aan een activiteit met een gemeenschapsvormende functie?

‘Ik voel me thuishoren bij een groep’

Voorbeelden:

- ledenfeest, vrouwenfeest, dansfeest
- babbelmoment
- samenkomst met drankje en hapje, barbecue voor leden
- wandelen, fietsen, zwemmen, skiën, voetbal, zaalvoetbal, kaarten, kienen, turnen, bowling

Culturele functie

Wat is het resultaat voor de deelnemer aan een activiteit met een culturele functie?

‘ik heb kennisgemaakt met cultuur’

‘ik heb zelf bijgedragen tot cultuur’

‘ik heb onderbouwde kritiek geuit op cultuur, de manier van samenleven’

Voorbeelden:

- feest met eten, dans, muziek, optreden van 1 of verschillende culturen
- theater, muziekvoorstelling, museum, tentoonstelling, stadswandeling, geschiedenis
- uitwisseling om cultuur leren kennen: La Befana, Suikerfeest, Iftaravond, gesprek
- een tentoonstelling organiseren
- Een boek schrijven, toneel maken, dansopvoering organiseren of film maken

Maatschappelijk activerende functie

Wat is het resultaat voor de deelnemer aan een activiteit met een maatschappelijk activerende functie?

‘Ik ben sterker geworden als persoon in mijn omgeving.’
‘Ik ben meer betrokken bij de/een groep, de samenleving, het publieke.’
‘Ik draag bij tot veranderingen in de samenleving’

Voorbeelden:

- meestappen in een betoging, petities laten tekenen
- brieven schrijven naar beleidsmakers
- opendeurdag,
- belangenbehartiging door deelname aan adviesraden, verkiezingen
- Bewustmaking via ludieke actie
- Petite

Educatieve functie

Wat is het resultaat voor de deelnemer aan een activiteit met een educatieve functie?

‘Ik weet meer of ik kan zaken beter.’
‘Ik ben me meer bewust van mezelf, de omgeving en de relatie tussen beiden’
‘Ik geef betekenis aan wie of wat ik mogelijk al dan niet ben, ken en kan of wil zijn, wil kennen en kunnen.’

Voorbeelden:

- infoavond rond een thema met spreker en/of werktafels
- bezoek aan organisatie, tentoonstelling, museumbezoek met gids
- vaardigheidslessen: computer, fietsen, zwemmen,
- film/boek/lezing met nabespreking
- Panelgesprek
- Rollenspel
- Info-avond
- simulatie-oefening
- Collage

Een beetje meer uitleg over de vier functies:

Gemeenschapsvormende functie

Wat is de gemeenschapsvormende functie volgens het decreet?

“de functie die gericht is op het versterken en vernieuwen van het sociale weefsel en op groepsvorming met het oog op een democratische, solidaire, open en cultureel diverse samenleving”

gemeenschap:

- de gemeenschap: de samenleving in haar geheel
- een gemeenschap: een collectiviteit, een groep

gemeenschap als een gedeeld na te streven gegeven:

- integreren toeleiden aan heersende normen en waarden: entiteit
- zichzelf overstijgen en in dialoog gaan met het verschil: pluraliteit

Waarom is er de gemeenschapsvormende functie?

Om mensen samen te brengen en contacten te stimuleren in activiteiten voor meer, betere of andere gemeenschappen in functie van een solidaire, duurzame en rechtvaardige samenleving.

Wat doet de gemeenschapsvormende functie?

Gemeenschapsvorming is het bewust, intentioneel en verantwoord ondersteunen en faciliteren van processen en praktijken die meer, betere of andere gemeenschap(en) beogen

- gemeenschap vormen
- werken aan een wij-gevoel, een groep vormen en een groep zijn in relatie met anderen
- geborgenheid en vertrouwen bieden aan elkaar
- het versterken en vernieuwen van het sociale weefsel van onze samenleving
- groepsvorming met het oog op een solidaire, democratische, open en cultureel diverse samenleving
- meer, beter en/of anders gemeenschap vormen

Manieren om te werken met gemeenschapsvorming in je vereniging:

1. Gemeenschapseducatie :

Werken aan leer- en vormingsactiviteiten tot competent maar ook kritisch burgerschap: Ik weet en kan meer in mijn rol als burger

- vormingsactiviteit op over “de instellingen van de Europese Gemeenschap” (Gemeenschap als entiteit)
- een cursus ‘assertiviteit’ (Gemeenschap als pluraliteit = competenties in relationele praktijken)

2. Gemeenschap of groep vormen

Werken aan een ‘wij-gevoel’, het groepvormen en het groep zijn in relatie met anderen. Ik voel mij thuishoren bij een of de groep.

- Een dansfeest met Griekse zangers (Gemeenschap als entiteit = homogene groep)
- De stad houdt een cultureel evenement met alle traditionele volksgroepen die actief zijn in de stad (pluraliteit)

3. Het vormgeven van de gemeenschap (samenleving)

Werken aan het zich kunnen en mogen engageren in de samenleving en via actie in solidariteit

er vorm aan geven. Ik draag bij tot de samenleving

- De vrouwenorganisaties betogen op de dag van de vrouw voor gelijke lonen voor mannen en vrouwen (Gemeenschap als entiteit)
- De vakbond houdt een debat over zin en onzin van vegetarisme (Gemeenschap als pluraliteit)

Vragen die je met het bestuur van je vereniging kan beantwoorden:

- Hoe werk jij met je verenigingen aan de gemeenschapsvormende functie?
- Welke klemtonen leg jij ivm de gemeenschapsvormende functie?
- Welke ondersteuning kan een educatieve medewerker in een vereniging bieden om aan gemeenschapsvorming te doen in je vereniging?

Culturele functie

Wat is de culturele functie volgens het decreet?

“de functie die zowel in de brede als in als de engere zin gericht is op het verhogen van de participatie aan cultuur die de samenleving te bieden heeft”

Waarom is er de culturele functie?

Om te leren kijken naar cultuur als een deel van de sociale werkelijkheid. Cultuur maakt interactie mogelijk tussen mensen. Cultuur is een sociale bank, waaruit je betekenis geeft aan je denken en handelen. De culturele functie beoogt het werken met waarden, normen en betekenissen: het ideologische niveau, de totaliteit van zinvolle acties, reacties en interacties van mensen: het gedragsmatig niveau en/of cultuurgoederen: het materiële niveau in functie van een solidaire, duurzame en rechtvaardige samenleving.

Wat doet de culturele functie?

- deelnemers toeleiden, begeleiden, interpreteren van cultuuruitingen (hier en nu, elders, vroeger)
- deelnemers samen vormen laten geven aan cultuur (veruitwendigen van waarden, normen, symbolen, gedragingen, artefacten, gewoontes)
- deelnemers laten deel-zijn van cultuur doordat je activiteit cultuurkritiek faciliteert
- het verhogen van de participatiekansen van iedereen, zowel wat betreft de creatie van cultuur als van het genieten ervan
- Ideologisch niveau: werken met waarden, normen en betekenissen
- Gedragsmatig niveau: acties, reacties en interacties van mensen
- Materiële niveau: acties, reacties en interacties met cultuurgoederen

Manieren om te werken aan de culturele functie

1 Cultuurconsumptie organiseren

Gericht op ‘deelnemen’ aan cultuur: Deelnemers inleiden in, betrekken bij of toeleiden naar: cultuuruitingen

- Bezoek tentoonstelling in Museum M
- Een comedy-avond in opzetten
- Samen naar een kookdemonstratie

2. Cultuurproductie organiseren

Deel-hebben' aan cultuur. Stimuleren om bij te dragen tot cultuur en cultuurbeleving.

Veruitwendigen van cultuur

- kunst beoefenen
- straatevenement organiseren
- participeren in een adviesraad

3 Cultuurkritiek faciliteren

Gericht op 'deel-zijn' van cultuur. Culturele componenten worden onderwerp van reflectie.

Dominante cultuurdiscours worden overdacht, aan de kaakgesteld, aangekaart

- Een interactieve blog met recensies over muziek
- Een kritische lezing organiseren over genetisch gemodificeerd voedsel
- Een youtube-filmpje maken voor gelijke rechten voor holebi's...

Vragen die je met het bestuur van je vereniging kan beantwoorden:

- Welke klemtonen leg jij in verband met de culturele functie in je beweging?
- Hoe kan je vereniging met de culturele functie werken?
- Welke ondersteuning kan een educatieve medewerker in je vereniging bieden om aan de culturele functie te werken?
- Hoe werk jij met je verenigingen aan de culturele functie?
 - **CULTUUROVERDRACHT:** kennismaken met cultuur
 - **CULTUURBEWARING:** doorgeven aan de volgende generatie
 - **CULTUURSPREIDING:** Cultuur dichterbij mensen brengen
 - **CULTUURBEMIDDELING:** Bruggen bouwen tussen aanbieders en gebruikers
 - **CULTUURSCHEPPING:** Cultuur mee maken, vernieuwen, scheppen
 - **CULTUURBELEVING** Kans bieden om cultuur te vieren, te eren, te beleven

Maatschappelijk activerende functie

Wat is de maatschappelijk activerende functie volgens het decreet?

'de functie die gericht is op het organiseren, stimuleren en begeleiden van vormen van maatschappelijk engagement en sociale actie'

Waarom is er de maatschappelijk activerende functie?

Om door individuele en collectieve veranderingen in het denken en handelen in relatie tot de samenleving tot een solidaire, duurzame en rechtvaardige samenleving te komen.

Wat doet de maatschappelijk activerende functie?

- Persoonlijke bewustwording in relatie met de veranderende maatschappij én de versterking van de persoon, diens vaardigheden, kennis en attitudes: **empoweren**.
- Personen en groepen laten participeren aan de samenleving. Vrijwilligerswerk, bestuursfuncties, personen betrekken bij publieke acties, het grote publiek bereiken. **engageren**
- **Sociale verandering** door ruimte en plaats te maken in het denken en doen in de relatie tussen personen onderling, met anderen en in de omgeving. Rapporteren van kritische studies, informatie verstrekken, belangenbehartiging, campagne of sociale actie voeren.
- de vorming van verantwoordelijke en actieve burgers die maatschappelijk

- engagement opnemen en sociale actie ondernemen.
- verandering brengen in het denken en handelen van individuen en groepen in relatie tot de samenleving
- Versterken (kennen en kunnen), betrekken (willen en mogen), veranderen (doen)

Manieren om aan maatschappelijke activering te werken

Empowerment-strategie

Gericht op het versterken van het individu (kennis, vaardigheden, attitudes) + bewust maken van de afhankelijkheden. Deelnemers 'alles' in handen geven om meer vat te krijgen op hun bestaan en in relatie tot de maatschappij.

- Vorming over onderhandelingstechnieken
- Een artikel schrijven in het ledentijdschrift aan je afdelingen over "hoe zwaarder wegen op het lokaal beleid?"
- Een studiedag voor vrijwilligers en leden over ethisch en eerlijk kiezen tussen banken, leveranciers, ...

Engagement-strategie

Het betrokken maken van personen bij een thema. Niet zozeer de verandering op het individuele niveau, maar wel verandering in participatie van mensen en groepen

- Opnemen van functies, bestuursfuncties in een organisatie
- Betrekken van personen bij publieksacties, hoe krijgen we volk op onze activiteit, ...
- Mensen bewust maken van onze boodschap
- Vrijwilligers rekruteren

Sociale veranderingsstrategie

Nastreven van sociale en maatschappelijke verandering als primair doel. Niet de mensen aanpassen aan de structuren, maar de structuren aan de mensen. Draagvlak creëren, publieke opinie beïnvloeden

- Rapporteren over maatschappijkritische studies
- Bij elkaar brengen van belangengroepen, belanghebbenden
- Overheden beïnvloeden, lobbyen

Voeren van campagnes, persacties, ...

Vragen die je met het bestuur van je vereniging kan beantwoorden:

- Hoe werk jij met je verenigingen aan de maatschappelijk activerende functie?
- Welke klemtonen leg jij ivm de maatschappelijk activerende functie in je vereniging?
- Welke ondersteuning kan een educatieve medewerker in een vereniging bieden om aan de maatschappelijk activerende functie te werken?

Educatieve functie

Wat is de educatieve functie volgens het decreet?

'de functie die gericht is op lerende personen en groepen en die gekenmerkt wordt door het organiseren en begeleiden van educatieve programma's op lokaal en bovenlokaal vlak'

Waarom is er de educatieve functie?

De educatieve functie beoogt het leren (formeel of informeel) van individuen, groepen en/of collectiviteiten in functie van een solidaire, duurzame en rechtvaardige samenleving.

Wat doet de educatieve functie?

- inzetten op het vermeerderen van kennis, vaardigheden, attitudes in de richting van maatschappelijk gewenste standaarden om iemand of iets te zijn.
- inzetten op perspectieftransformatie op basis van reflectie op ervaringen op het snijvlak individu-samenleving om iemand of iets te worden.
- inzetten op verkennend en experimenterend engagement in het voortdurende proces van betekenisverlening en belevingen om iemand of iets te worden of net 'niet' te zijn.
- Gericht op het ondersteunen van lerende personen en groepen
- Gekenmerkt door het organiseren en begeleiden met een leerrijk aanbod
- op plaatselijk en bovenlokaal vlak

Manieren om met de educatieve functie te werken

Ingroeïend leren = leren 'om' te leven

- Iemand (willen) zijn in de gemeenschap
- Competenties (kennis, vaardigheden, attitudes) die je nog nodig om mee te kunnen
- Leren wat nog ontbreekt
- Leren om te kunnen deelnemen

Bevrijdend leren leren = 'leren 'uit' het leven

- Het 'zijn' en het 'worden'
- Veranderen op basis van reflecties en ervaringen
- Kritiek en zelfkritiek kunnen leveren
- Zelfbewuster en kritischer persoon worden om te bevrijden van de afhankelijkheden

Betekendend leren = leren 'door' te leven

- Het 'niet-zijn' en het 'worden'
- Leren door deelname aan praktijken
- Participerend leren
- Ervaringen krijgen betekenis

Vragen die je met het bestuur van je vereniging kan beantwoorden:

- Hoe werk jij met je vereniging aan de maatschappelijk activerende functie?
- Welke klemtonen leg jij in verband met de maatschappelijk activerende functie in je vereniging?
- Hoe kan je vereniging met de maatschappelijk activerende functie werken?
- Welke ondersteuning kan een educatieve medewerker in je vereniging bieden om aan de maatschappelijk activerende functie te werken?

Nog meer weten over de vier functies?

'de functies van het sociaal-cultureel werk' van socius :

<http://www.socius.be/wp-content/uploads/2016/01/Functies2010.pdf>